

Határozatok Tára

NILO JÄÄSKINEN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. április 23.¹

C-69/14. sz. ügy

**Dragoș Constantin Târșia
kontra
Statul român**

Serviciul Public Comunitar Regim Permise de Conducere si Inmatriculare a Autovehiculelor

(a Tribunalul Sibiu [Románia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Tagállami jogszabály, amely az uniós jog megsértésével közigazgatási peres eljárásban hozott jogerős (bíróági) határozatokkal szembeni perújítást lehetővé teszi, a polgári peres eljárásban hozott határozatokkal szembeni perújítást azonban nem — Polgári peres eljárásban a gépjárművek környezetszennyezési adója tekintetében hozott jogerős határozattal szembeni perújítási kérelem — Ítélt dolog (res iudicata) — A tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elve — Az Alapjogi Charta 47. cikke”

I – Bevezetés

1. A felperes 2007-ben eljárást indított egy román polgári bíróság előtt azon különös gépjárműadó visszatérítése iránt, amelyet más tagállamból importált gépjármű vonatkozásában fizetett meg. A fizetésre azért került sor, mert Romániában a releváns hatóság általi nyilvántartásba vétel feltétele a gépjárművekre vonatkozó különös adó megfizetésének igazolása volt. Később, 2011 áprilisában a Bíróság kimondta a Tatu-ítéletben, hogy az EUMSZ 110. cikkel ellentétes az, hogy Románia a gépjárművek e tagállamban való első nyilvántartásba vételekor a gépjárműveket terhelő környezetszennyezési adót vetett ki, amennyiben ezt az adóügyi intézkedést oly módon alakította ki, hogy az visszatartott a más tagállamokban vásárolt használt járműveknek Romániában való forgalomba helyezésétől, anélkül azonban, hogy visszatartott volna a belföldi piacon jelen lévő, ugyanolyan életkorú és használati fokú használt járművek megvásárlásától.²

2. A Tatu-ítélet meghozatala előtt a felperesnek a különös adó környezetszennyezési adónak megfelelő részének visszatérítése iránti keresetét elutasította a román jog alapján jogerőssé vált polgári jogi ítélet. A felperes ezért azzal érvel, hogy az uniós jog megköveteli, hogy lehetőséget biztosítsanak számára az adó visszatérítésére, különösen azért, mert a román jog olyan ítéletek esetében, amelyekről kiderül, hogy összeegyeztethetetlenek az uniós joggal, kivételt biztosít az ítélt dolog joghatásainak érvényesülése alól, de csupán a közigazgatási peres eljárásban hozott ítéletek esetében.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — Tatu-ítélet, C-402/09, EU:C:2011:219.

3. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében kamatokkal együtt vissza kell fizetni az uniós jog megsértésével beszedett adókat, és a tagállam részére fizetett vagy az általa ezen adóval közvetlen összefüggésben levont összegeket annak érdekében, hogy helyreálljon az a helyzet, amely az összeg beszedése előtt fennállt.³ A Bíróság ugyanakkor elismerte, hogy az ítélt dolog elve, amely valamennyi tagállam jogrendszerében és magában az uniós jogban is szerepel,⁴ akkor is alkalmazandó a nemzeti bíróságok jogerőssé vált ítéleteire, ha azok összeegyeztethetetlennek tűnnek az uniós joggal.⁵ Ez azt jelenti, hogy bizonyos körülmények között (jogszerűen) megtagadható az ilyen adók visszafizetése.

4. A tagállamok eljárási autonómiája tekintetében az uniós jog által megállapított korlátozások miatt azonban akkor, ha a nemzeti jog kivételt biztosít az ítélt dolog elve alól azzal, hogy bizonyos körülmények között lehetővé teszi a jogerős ítéletek újratárgyalását, e kivételes útnak nyitva kell állnia akkor is, ha a szóban forgó jogerős ítélet összeegyeztethetetlen az uniós joggal.⁶

5. A jelen ügy ezért lehetőséget biztosít a Bíróság számára az ítélt dolog és az uniós jog elsőbbsége közötti viszonytal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának fejlesztésére. Pontosabban az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében szereplő lojális együttműködés elvére, az Európai Unió Alapjogi Chartájának különböző rendelkezéseire, mégpedig a 47. cikk szerinti hatékony jogorvoslathoz való jogra és a 20. cikk által biztosított törvény előtti egyenlőségre tekintettel kell megvizsgálni az ügyet azon hagyományos jogalapok mentén, amelyek alapján megkérdőjelezik az ítélt dologra vonatkozó nemzeti szabályok uniós joggal, mégpedig a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvével való összeegyeztethetőségét.⁷

II – Jogi háttér

6. A román alkotmány⁸ 148. cikke elismeri az uniós jog elsőbbségét, és arra kötelezi a parlamentet, Románia elnökét, a kormányt és a bíróságokat, hogy biztosítsák azt.

7. A román polgári perrendtartás⁹ 322. cikke értelmében:

„A másodfokon vagy fellebbezés hiánya miatt jogerőssé vált ítélettel, valamint a másodfokú bíróságnak az ügy érdemében hozott ítéletével szemben a következő esetekben terjeszthető elő perújítási kérelem:

[...]

9. ha az Emberi Jogok Európai Bírósága az alapvető jogok és szabadságok valamely bírósági határozatból eredő sérelmét állapította meg és e jogsértés súlyos következményei továbbra is fennállnak, és az ítélettel szembeni perújításon kívül nem áll rendelkezésre más jogorvoslat;

3 — Manea-ítélet, C-76/14, EU:C:2015:216, 46. és 50. pont. Lásd még: Nicula-ítélet (C-331/13, EU:C:2014:2285), 27. és 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

4 — A Bíróság azt is megerősítette, hogy az ítélt dolog elve alkalmazandó a saját ítéleteire is. Lásd például: Bizottság kontra Luxemburg ítélet (C-526/08, EU:C:2010:379), 26. és 27. pont, ThyssenKrupp Nirosa kontra Bizottság ítélet (C-352/09P, EU:C:2011:191), 123. pont.

5 — Lásd különösen: Impresa Pizzarotti ítélet (C-213/13, EU:C:2014:2067); Fallimento Olimpclub ítélet (C-2/08, EU:C:2009:506); Kempter-ítélet (C-2/06, EU:C:2008:78); Lucchini-ítélet (C-119/05, EU:C:2007:434); i-21 Germany és Arcor ítélet (C-392/04 és C-422/04, EU:C:2006:586); Kapferer-ítélet (C-234/04, EU:C:2006:178); Kühne & Heitz ítélet (C-453/00, EU:C:2004:17). Az ítélt dolog és a választottbírói eljárások tekintetében lásd: Eco Swiss ítélet (C-126/97, EU:C:1999:269); Asturcom Telecomunicaciones ítélet (C-40/08, EU:C:2009:615). Lásd továbbá: az ítélt dolognak az uniós jog tagállami igazságszolgáltatás általi megsértéséért járó kártérítésre vonatkozó szabályok fejlődésében való relevanciájának megvitatása a Köbler-ítéletben (C-224/01, EU:C:2003:513).

6 — Például a Kapferer-ítélet (C-234/04, EU:C:2006:178), 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, Impresa Pizzarotti ítélet (C-213/13, EU:C:2014:2067), 62. pont.

7 — Lásd legutóbb: Impresa Pizzarotti ítélet (C-213/13, EU:C:2014:2067).

8 — 1991. november 21-i alkotmány, módosította és kiegészítette a 429/2003. sz. törvény, újra közzétette a Monitorul Oficial al României 2003. október 31-i 767. száma.

9 — Az 1869. szeptember 9-i rendelettel kihirdetett Codul de procedură civilă, újra közzétette a Monitorul Oficial al României, 1. rész, 1948. február 24-i 45. száma, módosítva és kiegészítve hatályos 2013. február 15-ig.

10. ha az ítélet jogerőre emelkedését követően a Curtea Constituţională [alkotmánybíróság] az ügyben felhozott [alkotmányellenességi] kifogás tárgyában való döntéshozatala során kimondja a kifogás tárgyát képező valamely törvény, rendelet vagy különös törvényi vagy rendeleti rendelkezés, továbbá a megtámadott aktus egyéb rendelkezéseinek alkotmányellenességét, amelyek nyilvánvalóan nem választhatóak el a Curtea Constituţională elé terjesztett kérelemben említett rendelkezésektől.”

8. A közigazgatási eljárásról szóló 554/2004. sz. törvény¹⁰ 21. cikkének (1) bekezdése értelmében „a polgári perrendtartásban meghatározott keresetfajták alkalmazhatók a közigazgatási eljárásokban eljáró szervek megfellebbezhetetlen és jogerős határozataival szemben”.

9. Az 554/2004. sz. törvény¹¹ 21. cikkének (2) bekezdése értelmében „a polgári perrendtartásban meghatározottakon kívül perújítási indokot képeznek azon jogerős ítéletek is, amelyek megsértik a közösségi jog elsőbbségének a módosított román alkotmány 20. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 148. cikkének (2) bekezdésében foglalt elvét”.

10. Az adóeljárásról szóló román törvénykönyv¹² 175. cikkének (1) bekezdése értelmében kifogás nyújtható be bármely adóköveteléssel és bármely adóigazgatási aktussal szemben. E kifogás belső közigazgatási fellebbezésként nem akadályozza meg az adóigazgatási aktus vagy annak hiánya által hátrányosan érintett személyeket abban, hogy bírósági eljárást indítsanak a jogszabályokkal összhangban. A valamely adóköveteléssel szemben benyújtott kifogás tárgyában a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság által meghozott határozat az adóeljárásról szóló törvénykönyv 188. cikkének (2) bekezdése értelmében megtámadható a közigazgatási eljárásokra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szerv előtt.

11. Az 50/2008. sz. Ordonanţa de urgenţă a Guvernului (a továbbiakban: OUG) („környezetszennyezési adó” megnevezéssel) adót vezetett be az M1–M3 és az N1–N3 kategóriába tartozó gépjárművekre.¹³

III – A tényállás, az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

12. Az alapeljárás felperese, D. C. Târşia 2007. május 3-án gépjárművet vásárolt, amelyet korábban Franciaországban vettek nyilvántartásba. Ahogyan a fentiekben szerepelt, Romániában a nyilvántartásba vételt a gépjárművekre vonatkozó különös adó megfizetésének igazolásához kötötték abban az időszakban. 2007. június 6-án került sor a gépjármű nyilvántartásba vételére, miután a felperes 2007. június 5-én különös gépjárműadó címén megfizetett 6 899,51 RON összeget.

10 — A módosított és kiegészített 2004. december 2-i 554. sz. Legea contenciosului administrative, közzétette a Monitorul Oficial al României 2004. december 7-i 1154. száma.

11 — Elfogadta a 262/2007. sz. törvény 1. cikkének 30. pontja, közzétette a Monitorul Oficial al României 2007. július 30-i 510. száma, és hatályon kívül helyezte a Monitorul Oficial al României 2011. december 22-i 916. számában közzétett 299/2011. sz. törvény. Ez utóbbit alkotmányellenesnek nyilvánította a Curtea Constituţională 1039/2012. sz. ítélete.

12 — Elfogadta a 2003. december 24-i 92. sz. kormányrendelet. Újra közzétette a Monitorul Oficial al României 2007. július 31-i 513. száma, módosították, majd később kiegészítették.

13 — A 2008. július 1-jén hatályba lépett, a gépjárművek környezetszennyezési adójának bevezetéséről szóló, 2008. április 21-i 50/2008. sz. sürgősségi kormányrendelet (Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 50/2008 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule, Monitorul Oficial al României, Partea I, 2008. április 25-i 327. szám; a továbbiakban: 50/2008. sz. OUG) 3. cikke környezetszennyezési adót vezet be az M1–M3 és N1–N3 kategóriába tartozó gépjárművekre. Az M kategória a „legalább négy keréssel rendelkező, személyszállításra tervezett gépjárműveket” foglalja magában. Az N kategória a „legalább négy keréssel rendelkező, áruszállításra tervezett gépjárműveket” foglalja magában. Lásd továbbá: a gépjárművek és pótkocsijaik, valamint az ilyen járművek rendszereinek, alkatrészeinek és önálló műszaki egységeinek jóváhagyásáról szóló, 2007. szeptember 5-i 2007/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (keretirányelv) (HL 2007. L 263., 1. o.) II. melléklete.

13. A felperes polgári bíróság előtt arra hivatkozva kérte az adó visszafizetését, hogy a kivetett adó összeegyztethetetlen az EK 90. cikkel (jelenleg EUMSZ 110. cikk), mivel a más tagállamokból származó árukra vonatkozó nemzeti adózás terén hátrányosan megkülönböztető adóügyi intézkedést vezet be, amely jóval nagyobb összegű a belföldi piacon jelen lévő hasonló árukra bevezetett adónál. 2007. december 13-i 6553/2007. sz. polgári jogi ítéletében a Judecătoria Sibiu (nagyszebeni elsőfokú bíróság) helyt adott a keresetnek, és a román államot az adó visszafizetésére kötelezte.

14. Az ítélettel szemben azonban a román állam fellebbezést terjesztett elő, amelynek a Tribunalul Sibiu (nagyszebeni megyei bíróság) helyt adott a 401/2008. sz. polgári jogi határozatában, arra kötelezve a román államot, hogy a megfizetett adónak csak egy részét térítse vissza; mégpedig a gépjárművekre vonatkozó különös adó címén 2007. június 5-én megfizetett adó és az 50/2008. sz. OUG és az abban szereplő, gépjárművek után fizetendő környezetszennyezési adó alkalmazásából eredő összeg közötti különbözetet.¹⁴

15. 2011. szeptember 29-én D. C. Târşia perújítási kérelmet terjesztett a Tribunalul Sibiu elé a 401/2008. sz. polgári jogi határozat vonatkozásában az 554/2004. sz. törvény 21. cikkének (2) bekezdésére, valamint a Bíróság fent hivatkozott 2011. április 7-i Tatu-ítéletére (C-402/09, EU:C:2011:219) hivatkozva, amelyben a Bíróság megállapította, hogy az EUMSZ 110. cikk alapján az uniós joggal összeegyztethetetlen az olyan adó, mint az 50/2008. sz. OUG által bevezetett, gépjárműveket terhelő környezetvédelmi adó. D. C. Târşia azzal érvelt, hogy az uniós jog elsőbbsége és a Bíróság Tatu-ítéletben tett megállapításai alapján jogosult a megfizetett adó teljes összegének visszatérítésére.

16. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés értelmében az adott eljárási szakasz nem tette lehetővé a 401/2008. sz. polgári jogi határozat rendes úton történő megtámadását. A polgári eljárásjogban nincs olyan, az 554/2004. sz. törvény 21. cikkének (2) bekezdésében szereplőhöz hasonló eljárásjogi jogorvoslat, amely az uniós jog elsőbbségét sértő jogerős ítéletekre vonatkozik. A Tribunalul Sibiu ezért úgy vélte, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján a Bíróság elé kell terjesztenie a következő kérdést.

„Értelmezhető-e úgy az Európai Unió Alapjogi Chartájának 17., 20., 21. és 47. cikke, az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikke, az Európai Unió működéséről szóló szerződés 110. cikke, a[z uniós] jog által előírt jogbiztonság elve és a Bíróság ítélkezési gyakorlata, hogy azzal ellentétes az olyan szabályozás, mint az 554/2004. sz. törvény 21. cikkének (2) bekezdésében foglalt szabályozás, amely a[z uniós] jog elsőbbsége elvének megsértése esetén kizárólag a közigazgatási peres eljárásban teszi lehetővé a nemzeti bíróság által hozott ítéletekkel szembeni perújítást, és a nemzeti bíróság által a közigazgatási peres eljárástól eltérő (polgári, büntető) peres eljárásban hozott ítéletekkel szembeni perújítást nem teszi lehetővé a[z uniós] jog elsőbbsége elvének e határozatok általi megsértése esetén?”

17. D. C. Târşia, Románia és Lengyelország kormánya, valamint a Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket. Valamennyien részt vettek a 2015. január 27-i tárgyaláson.

14 — Románia írásbeli észrevételeinek egyik bekezdése értelmében, amelyet D. C. Târşia nem vitatott, D. C. Târşia 2008. június 13-án rendkívüli kérelmet terjesztett elő a 401/2008. sz. polgári jogi határozat hatályon kívül helyezése iránt, de 2008. szeptember 24-én visszavonta azt.

IV – Elfogadhatóság

18. Véleményem szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatatlan annyiban, amennyiben a tekintetben vár iránymutatást, hogy az uniós jog elsőbbsége elvének megsértése esetén összeegyeztethetetlen-e az uniós joggal a nemzeti bíróság által a büntetőeljárásokban hozott határozatokkal szembeni perújítás kizárása.¹⁵

19. Ahogyan azt Lengyelország írásbeli észrevételeiben kiemeli, a kérdés e része tisztán hipotetikus, mivel az ítélt dolog elvének büntetőjogi ítéletekre való alkalmazása semmilyen kapcsolatban nem áll az alapeljárás tárgyával. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elbírálását megtagadhatja, ha nyilvánvaló, hogy az uniós jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, vagy ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű.¹⁶ Mivel az alapeljárás nem büntetőeljárásban hozott ítéletet érint, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatatlan annyiban, amennyiben a román büntetőeljárás jog uniós joggal való összeegyeztethetőségének tisztázását kéri.

V – Értékelés

A – A Bíróság ítélt dologra vonatkozó ítélkezési gyakorlatáról

20. Az uniós jog nem írja elő a nemzeti bíróságnak, hogy eltérjen a határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez az eltérés lehetővé tenné a nemzeti bíróság számára a szóban forgó határozat által megvalósított uniós jogi jogsértés orvoslását.¹⁷ Ezért az uniós jog alapján a felperesek nem hivatkozhatnak a Bíróság tagállami elévülési idő lejártát követően meghozott ítéletére olyan jogsértés orvoslása érdekében, amelyet megtámadhattak volna a megfelelő időkereten belül. Az uniós jog értelmében az ítélt dolog védelmezi a jogsértést.¹⁸

21. Változik azonban a helyzet akkor, ha valamely *tagállami jogi* norma kivételt biztosít az ítélt dolog elve alól. Ebben az esetben annak alkalmazandónak kell lennie a kivétellel érintett, tisztán belföldi jellegű igényérvényesítésekkel analóg, uniós jogra vonatkozó határozatokra. Emellett az ítélt dolog alóli kivételeket a tagállamok nem alakíthatják ki úgy, hogy a gyakorlatban lehetetlenné tegyék az uniós jogrend által elismert jogok gyakorlását.¹⁹

15 — A kérdést előterjesztő bíróság a Charta 17. cikkére („A tulajdonhoz való jog”) és 21. cikkére („A megkülönböztetés tilalma”) is hivatkozik. E rendelkezések csak távolról kapcsolódnak a vita tárgyát képező kérdésekhez abban az értelemben, hogy a jogellenesen kirótt adó visszatérítésére irányuló adókövetelés a román jog értelmében a tulajdonjoghoz tartozónak minősül az adóeljárásról szóló törvénykönyv 21. cikkének (1) és (4) bekezdése alapján, és a környezetszennyezési adó jogellenessége az importált használt járművek megkülönböztetésére irányul. E rendelkezések azonban nem nyújtanak nagy segítséget a jelen ügy jogi értékeléséhez, és nem áll szándékomban tovább elemezni azokat.

16 — Érsekcsanádi Mezőgazdasági Zrt. ítélet (C-56/13, EU:C:2014:352), 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

17 — Kapferer-ítélet (C-234/04, EU:C:2006:178), 21. pont. Ez a szabály szorosan kapcsolódik az uniós jogból eredő jogokat érvényesíteni kívánó felperesek azon kötelezettségéhez, hogy be kell tartaniuk a tagállami jogban a keresetindításra vonatkozó ésszerű határidőket. Más szóval, az uniós jog megsértésének Bíróság általi esetleges megállapítása főszabály szerint nem érinti az elévülési idő kezdetének időpontját. Ez a kötelezettség csak akkor enyhíthető, ha a jogsértő megakadályozta a felperest a kereset kellő időben való benyújtásában. Lásd: Iaia és társai ítélet (C-452/09, EU:C:2011:323), 17., 18., 21. és 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

18 — Hasonlóképpen lásd: Geelhoed főtanácsnok Lucchini-ügyre vonatkozó indítványa (C-119/05, EU:C:2006:576), 46. pont.

19 — Kapferer-ítélet (C-234/04, EU:C:2006:178), 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Impresa Pizzarotti ítélet (C-213/13, EU:C:2014:2067), 62. pont.

22. Így például a Bíróság megállapította, hogy a jogbiztonság érdekében az ítélt dolog tekintetében a tagállami jog értelmében alkalmazható kivételre vonatkozhatnak ésszerű mértékben meghatározott jogvesztő jellegű keresetindítási határidők. Az ilyen határidők azonban nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné, vagy nem nehezíthetik meg rendkívüli mértékben az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását.²⁰

23. Fordított esetben, amikor a jogvita nem az ítélt dolog alóli olyan nemzeti kivételre irányult, amelyre – akárcsak az alapeljárásban – a felperes az uniós jogok érvényesítése érdekében hivatkozott, hanem sokkal inkább az ítélt dologra vonatkozó tagállami szabályoknak az uniós joggal esetlegesen összeegyeztethetetlen nemzeti ítéletek védelme érdekében történő tág értelmezését érintette, elmondható, hogy a Bíróság az uniós jog elsőbbségét részesítette előnyben az ítélt dologgal szemben.²¹

24. Mielőtt továbbmennék, felhívnam a figyelmet két másik jelentős ítéletre, mégpedig a Kühne & Heitz ítéletre (C-453/00, EU:C:2004:17) és a Köbler-ítéletre (C-224/01, EU:C:2003:513). A Kühne & Heitz ítélet azokat a feltételeket érintette, amelyek mellett valamely közigazgatási hatóságnak felül kellett vizsgálnia a Bíróság egyik későbbi ítéletével ellentétes jogerős határozatát. Ezért a Kühne & Heitz ítélet az alapeljárásban vitatottnál alacsonyabb szintű határozathozatalra vonatkozott, és pontosabban azt a kérdést érintette, hogy a Bíróság valamely későbbi ítélete miatt a holland adóhatóságnak felül kellett-e vizsgálnia a jogerős közigazgatási határozatot. Ezen túlmenően az a Kapferer-ítéletben²² a Bíróság által hivatkozottakhoz hasonló okok miatt különbözik a jelen ügytől.

25. A Köbler-ítélet arról a tagállami kötelezettségről szólt, hogy meg kell téríteni a nemzeti, a hivatkozott ügyben az osztrák bírósági hierarchia szerinti legmagasabb fokon eljáró bíróság által okozott károkat, mert az érintett ítélet összeegyeztethetetlen volt az uniós joggal. Ezért a Köbler-ítélet kizárólag olyan helyzetre vonatkozik, amely csak az alapeljárást követően merülhet fel; azaz a felperes által a román állammal szemben esetlegesen előterjesztett kártérítés iránti kereset esetén, ha lehetetlennek bizonyul a környezetszennyezési adó visszatérítése.²³

26. Ahogyan az a fenti értékelésből kiderül, a Bíróságnak nincs olyan korábbi ítélete, amely a D. C. Táršiát érintővel összehasonlítható helyzettel foglalkozna. Mivel az alapeljárásban felmerülő jogi kérdéseket a Bíróság ítélt dologra vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlata alapján kell megoldani, elsősorban a hatékony bírói jogvédelemhez való jogra vonatkozó uniós jogi elvekre hivatkozással kell megfontolni azokat. Most e kérdésre térek rá.

20 — Kempter-ítélet (C-2/06, EU:C:2008:78), 58. és 59. pont. Hasonlóképpen lásd: Eco Swiss ítélet (C-126/97, EU:C:1999:269) és Asturcom Telecomunicaciones ítélet (C-40/08, EU:C:2009:615).

21 — Lásd: Impresa Pizzarotti ítélet (C-213/13, EU:C:2014:2067); Fallimento Olimpiclub ítélet (C-2/08, EU:C:2009:506); Lucchini-ítélet (C-119/05, EU:C:2007:434). A Lucchini-ítélet 62. pontjában például a Bíróság kimondta, hogy „a támogatási intézkedések vagy a támogatási programok közös piaccal való összeegyeztethetőségének mérlegelése a közösségi bíróság ellenőrzése mellett eljáró Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik. E szabály a közösségi jog elsőbbsége elvének következtében kötelező a belső jogrendben.” A Bíróság az Impresa Pizzarotti ítélet 61. pontjában megjegyezte, hogy a Lucchini-ítélet olyan „teljesen egyedi helyzet[et érintett], amelyben a tagállamok és az Európai Unió állami támogatások területén fennálló hatásköreinek a megosztását szabályozó elvekről volt szó”.

22 — A Bíróság megjegyezte a Kapferer-ítélet (C-234/04, EU:C:2006:178), 23. pontjában, hogy „ugyanis feltételezve, hogy a [Kühne & Heitz] ítéletben kifejtett elvek áttehetőek olyan összefüggésbe, amely – az alapeljáráshoz hasonlóan – jogerőre emelkedett bírósági határozatra vonatkozik, emlékeztetni kell arra, hogy ugyanezen ítélet – az EK 10. cikk értelmében – azon feltételnek rendeli alá az érintett szervnek a látszólag a közösségi jog megsértésével elfogadott végleges határozat felülvizsgálatára vonatkozó kötelezettségét, hogy a nemzeti jog értelmében az említett szerv rendelkezék hatáskörrel e határozat visszavonására (lásd az említett ítélet 26. és 28. pontját). A jelen esetben azonban elegendő megállapítani, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy a fent említett feltétel nem teljesül.”

23 — Itt hasznos két példát megemlíteni a finn ítélkezési gyakorlatból. 2013-ban a legfelsőbb közigazgatási bíróság úgy határozott, hogy a Bíróság által a Bizottság kontra Finnország ítéletben (C-10/08, EU:C:2009:171) elfogadott értelmezéssel összeegyeztethetetlen, gépjárműadóra kivetett hea visszatérítése iránti kereseteket nem lehet benyújtani az adóügyekben általánosan alkalmazandó ötéves elévülési idő elteltét követően (lásd: KHO 2013:199). Ezzel szemben a legfelsőbb bíróság megállapította, hogy az ilyen adóztatás a Francovich-ügyön alapuló ítélkezési gyakorlattal összhangban megalapozta az állam kártérítési felelősségét (lásd: KKO 2013:58).

B – A vitatott nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetőségének értékelése

1. Lehetővé teszi-e a román eljárásjog a szóban forgó uniós jogból eredő jogok hatékony bírói védelmét?

27. Emlékeztetek arra, hogy a jelen ügyben a román jog utat jelöl ki azon jogerős ítéletek hatályon kívül helyezéséhez, amelyek a Bíróság későbbi ítélkezési gyakorlata alapján összeegyeztethetetlennek tűnnek az uniós joggal. Ez azonban a közigazgatási peres eljárásokban meghozott ítéletekre korlátozódik. Nem alkalmazható a polgári peres eljárásokban hozott ítéletek hatályon kívül helyezésére. Ez annak ellenére így van, hogy a román jog azt is kimondja, hogy a későbbiekben a román alkotmányjoggal ellentétesnek bizonyuló polgári jogi ítéletek is hatályon kívül helyezhetők a román alkotmánybíróság (későbbi) ítélete alapján.

28. Mindjárt az elején fontos emlékezni a tagállamokat, és így a bíróságokat is terhelő, az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése szerinti lojális együttműködés kötelezettségének határaitra. Az azt kívánja meg tőlük, hogy „a Szerződésekből [...] eredő kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében [tegyék meg] a megfelelő általános vagy különös intézkedéseket”, és „tartózkod[ja]nak minden olyan intézkedéstől, amely veszélyeztetheti az Unió célkitűzéseinek megvalósítását”. Ezt a kötelezettséget az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével összefüggésben kell értelmezni. E rendelkezés értelmében „[a] tagállamok megteremtik azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek.”

29. A Bíróság megállapította, hogy „[a]mi a tagállamok által megteremtendő jogorvoslati lehetőségeket illeti, [...] sem az EUM-Szerződés, sem pedig az EUSZ 19. cikk nem szándékozott a nemzeti bíróságok előtt létrehozni – tekintettel az uniós jog fenntartására – más jogi lehetőségeket, mint amelyeket a nemzeti jog megállapított”.²⁴ A Bíróság hozzátette, hogy ez csak akkor lenne másképp, ha a szóban forgó nemzeti jogrendszer *egészéből* az következne, hogy nem létezik olyan keresetfajta, amellyel, akár közvetett módon is, biztosítható lenne a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak tiszteletben tartása, illetve ha a jogalanyok bírósághoz fordulásának az lenne az egyetlen módja, hogy kénytelenek lennének jogot sérteni.²⁵ (kiemelés tőlem).

30. A Charta 47. cikkének első bekezdése a hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosítja továbbá mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait megsértették. Kétségtelen, hogy a román hatóságok az uniós Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az Unió jogát hajtották végre akkor, amikor az EUMSZ 110. cikk megsértésével megtagadták a különös gépjárműadó környezetszennyezési adónak megfelelő részének visszatérítését. Szükségszerűen fennáll a megtámadott tagállami intézkedések és az uniós anyagi jogi szabályok közötti szükséges tárgyi kapcsolat²⁶ akkor, ha valamely tagállam az elsődleges – sőt a másodlagos – uniós jog megsértésével szed be adót. A Bíróság ítélkezési gyakorlata megerősíti továbbá, hogy minden olyan esetben, amikor valamely egyén az uniós jognak valamely tagállam általi végrehajtása miatti megsértésének bíróság általi orvoslását igényli, a Charta 47. cikke szerinti összes követelmény köti a tagállam bíróságait.²⁷

31. Emlékeztetek arra, hogy a jogosulatlanul kivetett nemzeti adók visszatérítésével kapcsolatos uniós szabályozás hiányában, a tagállamok eljárási autonómiája elvének értelmében minden tagállam belső jogrendjének feladata kijelölni a hatáskörrel rendelkező bíróságot, és meghatározni azon keresetek eljárási szabályait, amelyek az adóalanyok uniós jogból eredő jogainak védelmét hivatottak biztosítani.

24 — Az Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet (C-583/11P, EU:C:2013:625) 103. pontja, amely idézi az Unibet-ítélet (C-432/05, EU:C:2007:163) 40. pontját.

25 — Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet (C-583/11P, EU:C:2013:625), 104. pont.

26 — Åkerberg Fransson-ítélet (C-617/10, EU:C:2013:105), 24. pont.

27 — DEB-ítélet (C-279/09, EU:C:2010:811).

Mindazonáltal a tagállamok minden egyes esetre nézve felelősek e jogok hatékony védelmének biztosításáért. Azon keresetek eljárási szabályai, amelyek az adóalanyok uniós jogból származó jogainak védelmét hivatottak biztosítani, nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását.²⁸

32. A román jog és pontosabban az adóeljárásról szóló törvénykönyv e tekintetben biztosítja a közigazgatási és adóügyekben eljáró bíróságokhoz vagy adott esetben a fellebbviteli bíróságok közigazgatási vagy adóügyekben eljáró tanácsaihoz²⁹ való fordulást olyan helyzetekben, amelyekben megtámadják az adóhatóságok határozatait, beleértve a jogellenesen beszedett adók visszatérítése iránti kereseteket.³⁰ E jogorvoslati utak vélhetően olyan helyzetekben is igénybe vehetők, amelyekben uniós jogokra hivatkozva támadják meg az adóhatározatokat. Ezért a román jog e jogok tekintetében *prima facie* biztosítja a hatékony bírói védelmet.

33. Ezen túlmenően a közigazgatási eljárásról szóló 554/2004. sz. törvény 21. cikkének (2) bekezdése lehetővé teszi a közigazgatási eljárásokban eljáró szervek jogerős határozatainak hatályon kívül helyezését akkor, ha a Bíróság valamely későbbi ítélete miatt úgy tűnik, hogy azok összeegyeztethetetlenek az uniós joggal. A Bíróság fent ismertetett, az ítélt dolog különös kérdésére vonatkozó ítélezési gyakorlatára tekintettel ez túlmegegy azon, amit az uniós jog megkövetel.³¹

2. A releváns román eljárásjog egyértelműségének hiányából eredő uniós jogi problémák

34. Ahogyan azt már megjegyeztem, az uniós jog érvényesítése szempontjából releváns *valamennyi* nemzeti eljárási szabálynak, beleértve az ítélt dolog alóli kivételeket is, összhangban kell állnia a hatékony jogorvoslatihoz való joggal, valamint a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvével. A jelen ügy nehézsége az egyértelműség hiányában rejlik, amely a román eljárásjogot jellemezni látszott akkor, amikor D. C. Tárşia először indított eljárást polgári bíróság előtt a 2007-ben megfizetett különös gépjárműadó visszatérítése iránt.³²

35. Álláspontom szerint elképzelhető, hogy a román eljárásjog egyértelműségének hiánya összeegyeztethetetlen volt a Charta 47. cikkével és a jogbiztonságra vonatkozó uniós jogi követelményekkel, valamint a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé tehetette az uniós joggal összeegyeztethetetlen, gépjárművekre vonatkozó környezetszennyezési adó visszatérítését.

36. Emlékeztetni kell arra, hogy a környezetszennyezési adó visszatérítésének akadályát képező bírósági határozatot, amelynek meghozatala megelőzte a Bíróság Tatu-ítéletét (C-402/09, EU:C:2011:219), polgári fellebbviteli bíróság (Tribunalul Sibiu) hozta meg polgári peres eljárásban a román állam által a Judecătoria Sibiu első fokon meghozott polgári jogi ítéletével szemben előterjesztett fellebbezés nyomán. Az alapeljárás is ugyanezen polgári fellebbviteli bíróság, azaz a Tribunalul Sibiu előtt zajlik.

37. A Bizottság írásbeli észrevételeiben rámutat arra, hogy közigazgatási és polgári bíróságok előtt is indítottak ilyen eljárásokat Romániában. Erre tekintettel meglepő, hogy a tárgyaláson a román kormány azzal érvelt, hogy *a polgári bíróságok egyáltalán nem rendelkeznek hatáskörrel az ilyen ügyek tárgyalására*, és hogy az így megkeresett bármely román polgári bíróság jogosult, sőt köteles hivatalból felvetni hatáskörének kérdését.

28 — Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation ítélet (C-362/12, EU:C:2013:834), 31. és 32. pont.

29 — A közigazgatási és adóügyekben eljáró bíróságok, valamint a fellebbviteli bíróságok első fokon eljáró, közigazgatási és adóügyekben eljáró tanácsai közötti hatáskörmegosztást a közigazgatási eljárásról szóló 554/2004. sz. törvény 10. cikke szabályozza.

30 — Az adóeljárásról szóló törvénykönyv 21. cikkének (4) bekezdése, 113., 175. és 188. cikke.

31 — Lásd: fenti 20. pont.

32 — Az ügyiratok nem tartalmazzák az eljárás megindításának időpontját.

38. Ezért nyilvánvalóan kétséges a jelen ügyben szóban forgó adó visszatérítésére alkalmazandó helyes bírósági eljárás.³³ Bármilyen legyen is most a helyes eljárás, továbbra is tény, hogy a különös gépjárműadó környezetvédelmi adónak megfelelő részének visszatérítését megtagadó jogerős (román) polgári jogi ítélet (a Tribunalul Sibiu 401/2008. sz. határozata) ítélte dolog. Ez váltotta ki a szóban forgó jogi problémát.

39. Kétséges tehát, hogy a releváns időpontban mely román bíróságok (voltak) jogosultak tárgyalni a gépjárművek jogellenesen beszedett környezetszennyezési adójának visszatérítése iránti kérelmeket. Arra következtettek, hogy a román jog nem volt egyértelmű e tekintetben. Ebben rejlik a probléma, különösen a Charta 47. cikkére tekintettel.

3. A Charta 47. cikke és a hatékony jogorvoslathoz való jog

40. A Charta 47. cikkének első bekezdése úgy rendelkezik, hogy mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, a hivatkozott cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.³⁴ A 47. cikkhez fűzött magyarázatok értelmében a hatékony jogorvoslathoz való jogot rögzítő első bekezdés az emberi jogok európai egyezményének (a továbbiakban: EJEE) 13. cikkében biztosított védelmen alapul, de túlmutat azon.³⁵ Megjegyzem továbbá, hogy a Charta 52. cikkének (3) bekezdése értelmében, amennyiben a benne szereplő jogok megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek az EJEE-ben szerepelnek, jóllehet az Unió nyújthat kiterjedtebb védelmet.

41. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó ítélkezési gyakorlata értelmében a bírósági felülvizsgálati rendszereknek „kellőképpen következetesnek és egyértelműnek” kell lenniük ahhoz, hogy „ténylegesen gyakorolható legyen a bírósághoz fordulás joga”.³⁶ Ha a szabályok „olyan bonyolultak”, hogy „jogbizonytalanságot” okoznak, akkor ennek eredménye a 6. cikk (1) bekezdésének megsértése.³⁷ Az Emberi Jogok Bírósága azt is kimondta, hogy a bíróság előtti jogorvoslati lehetőségeket „kellőképpen finomítani kell olyan biztosítékokkal, amelyek megakadályozzák a rendelkezésre álló jogorvoslatok igénybevételére irányuló eljárások körüli félreértéseket”.³⁸ Továbbá valamely eljárási követelmény ésszerűtlen kialakítása a bírósághoz fordulás jogának megsértését eredményezheti.³⁹ Az Emberi Jogok Európai Bírósága újabban megismételte, hogy „a hatóságoknak tiszteletben kell tartaniuk, valamint előrelátható és kiszámítható módon kell alkalmazniuk a nemzeti jogszabályokat”, továbbá „az előírt elemeket megfelelően kell kialakítani és a gyakorlatban átláthatóvá kell tenni a jogbiztonság és az eljárási biztonság biztosítása érdekében”.⁴⁰ Az eljárási szabályoknak a jogbiztonság és az igazságszolgáltatás megfelelő működésének célját kell szolgálniuk. Nem azért léteznek, hogy „valamilyenfajta akadályt képezzenek a peres fél számára a tekintetben, hogy a hatáskörrel rendelkező bíróság érdemben eldöntse ügyét”.⁴¹

33 — A tárgyaláson D. C. Târşia azzal érvelt, hogy ezt a bizonytalanságot a román semmitőszék tisztázta a 24/2011. sz. határozatban azt megelőzően, hogy az ítélt dolog alóli kivételre hivatkozva megindította a második eljárást, de azt követően, hogy az eredeti eljárás megindult a különös gépjárműadó megfizetése alapján.

34 — A Charta 47. cikke még különösebb jogorvoslati védelmet ad hozzá ehhez, mint például azt, hogy az ügyeket a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, hogy tiszteletben kell tartani a védelemhez való jogot, és hogy hozzáférhető a költségmentesség.

35 — A magyarázatok azzal folytatják, hogy a 47. cikk többek között a tárgyalások tisztességességét rögzítő második bekezdése az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésén alapul.

36 — De Geouffre de la Pradelle kontra Franciaország ítélet, 1992. december 16., 35. pont, A. sorozat 253-B. sz.

37 — Uo., 33. pont. Lásd továbbá: Maširević kontra Szerbia ítélet, 30671/08. sz. kereset, 48. pont, 2014. február 11.

38 — Bellet kontra Franciaország ítélet, 1995. december 4., 37. pont, A. sorozat 333-B. sz.

39 — Béleš kontra Cseh Köztársaság ítélet, 47273/99. sz. kereset, 50. és 51. pont, EJEB 2002–IX. Omerović kontra Horvátország 2. ítélet, 22980/09. sz. kereset, 39. pont, 2013. december 5., ahol az EJEB emlékeztetett arra, hogy „valamely eljárási szabály különösen szigorú értelmezése megfoszthatja a felperest a bírósághoz forduláshoz való jogától”.

40 — Maširević kontra Szerbia ítélet, 30671/08. sz. kereset, 50. pont, 2014. február 11., valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat. Ez az ügy olyan eljárási szabály legfelsőbb bíróság általi értelmezésével foglalkozik, amely még a gyakorló jogászok számára is jogbizonytalansághoz vezetett. Lásd különösen: 51. pont.

41 — Omerović kontra Horvátország 2. ítélet, 22980/09. sz. kereset, 39. pont, 2013. december 5.

42. Emlékeztetek továbbá arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében „a jogbiztonság az uniós jog általános elve, amely különösen azt követeli meg, hogy a jogalanyok számára hátrányos következményeket kiváltó szabályozás egyértelmű és pontos legyen, és a jogalanyok annak alkalmazását előre láthassák”. (kiemelés tőlem.)⁴²

43. Álláspontom szerint és mindezekre tekintettel az uniós jog megsértésével beszedett adók visszatérítésére alkalmazandó helyes bírósági eljárás egyértelműségének hiánya megvalósítja a Charta 47. cikkének megsértését mind a hatékony jogorvoslathoz való jog, mind a bírósághoz való fordulás joga tekintetében. Ez annál inkább így van, ha valamely, *hatáskörrel egyáltalán nem rendelkező polgári bíróság határozata ítélt dolgot eredményezhet* abban az értelemben, hogy megakadályozza a hatáskörrel rendelkező bíróság előtti, visszatérítésre irányuló további eljárás megindítását, legyen az akár polgári, akár közigazgatási bíróság. Véleményem szerint a kérdést előterjesztő nemzeti bíróság feladata a jelen ügyben elvégezni a teljes román eljárásjog értékelését a hatékony bírói jogorvoslat tekintetében a jogalap vétkül megfizetett gépjármű-környezetszennyezési adó visszatérítésére tekintettel.⁴³

4. Lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e a vonatkozó román eljárásjog a környezetszennyezési adó visszatérítését?

44. A Bíróság következetesen kimondta, hogy „minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e a jogalanyok számára az uniós jogrendből eredő jogaik gyakorlását, e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helyét figyelembe véve azt kell megvizsgálni, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból azokat az alapelveket kell figyelembe venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályszerű lefolytatásának elve.”⁴⁴

45. Itt először rá kell mutatni arra, hogy a nemzeti bíróság és az észrevételeket előterjesztő összes fél azt tűnik feltételezni, hogy az 554/2004. sz. törvény 21. cikkének (2) bekezdése nem alkalmazható polgári peres eljárásokban. Ez logikusnak tűnik számomra, feltéve, hogy a román eljárásjog szigorúan megkülönbözteti a bírósági eljárások különböző formáit. Ilyen helyzetben nem lehetne oly módon értelmezni az 554/2004. sz. törvény hatályát meghatározó rendelkezéseket, hogy azáltal lehetővé váljék annak polgári bíróságok általi alkalmazása a *ratione materiae* közigazgatási vagy adóügyi jellegű jogviták esetén. Mindazonáltal ha létezne ilyen mozgástér, akkor a kérdést előterjesztő nemzeti bíróságnak úgy kellene értelmeznie a releváns nemzeti rendelkezéseket, hogy az támogassa az uniós jognak való megfelelés megvalósulását.⁴⁵

46. A kérdést előterjesztő nemzeti bíróság feladata annak értékelése, hogy a kérdéses román szabályok a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszik-e az uniós joggal összeegyeztethetetlen környezetszennyezési adó visszatérítését. Mindazonáltal elegendő megjegyezni, hogy ilyen hatásúnak tűnik az abból eredő zavar, hogy polgári vagy közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket kellett volna-e igénybe venni a gépjárművekre vonatkozó környezetszennyezési adó visszatérítése érdekében.

42 — Akzo Nobel Chemicals és Akros Chemicals kontra Bizottság ítélet (C-550/07 P, EU:C:2010:512), 100. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

43 — Emlékeztetek mindazonáltal arra, hogy a DEB-ítélet (C-279/09, EU:C:2010:811) 60. pontjában a Bíróság kimondta, hogy a hatékony bírói jogvédelemre ésszerű korlátozások vonatkoznak.

44 — Surgicare – Unidades de Saúde ítélet (C-662/13, EU:C:2015:89), 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

45 — Például: Impact-ítélet (C-268/06, EU:C:2008:223), 54. pont.

5. Az egyenértékűség és a törvény előtti egyenlőség elve

47. D. C. Târşia azzal érvel, hogy az 554/2004. sz. törvény 21. cikkének (2) bekezdése által az ítélt dolog vonatkozásában biztosított kivétel polgári peres eljárásokra való alkalmazásának kizárása egyaránt összeegyeztethetetlen lenne a Charta 20. cikkében szereplő törvény előtti egyenlőséggel és az egyenértékűség elvével.

48. Az egyenértékűség elvének tiszteletben tartása feltételezi, hogy a szóban forgó nemzeti szabály különbségtétel nélkül vonatkozik az *uniós jog és a belső jog megsértésén* alapuló, hasonló tárggyal és joggal rendelkező keresetekre.⁴⁶

49. Álláspontom szerint ez azt jelenti, hogy az egyenértékűség elvével összefüggésben az uniós joggal nem lenne ellentétes, hogy a román jog az uniós jogot érintő közigazgatási peres eljárásokban kivételt biztosít az ítélt dolog alól, az azonos tárgyú polgári peres eljárásokban pedig nem. Az egyenértékűség elve az egyrészt a nemzeti jogon, másrészt az uniós jogon alapuló összehasonlítható keresetek azonos kezelését kívánja meg, nem pedig a nemzeti jog szerinti különböző eljárási formák egyenértékűségét.⁴⁷

50. Mindenesetre a jogerős polgári jogi, büntetőjogi és közigazgatási jogi ítéletek esetében ésszerűek az ítélt dolog elvétől való eltérés eltérő jogalapjai.⁴⁸ Ezen ítéletek joghatásai eltérőek, hasonlóan az ítélt dolog alóli (esetleges) kivételek meghatározása szempontjából releváns jogpolitikai aggodalmakhoz. A polgári jogi ítéletek esetében rendkívül fontos a jogbiztonság és a jogerőre emelkedett ítélettel elismert jogviszonyok stabilitása. A büntetőjogi ítélet jogellenesen elítélt személy érdekében való felülvizsgálatának feltételei ellenben nem lehetnek túl szigorúak. A közigazgatási jogban az egyének jogainak védelmére irányuló érdek és a jogszerűség elve igazolhatja a jogerős ítéletekkel szembeni perújítással kapcsolatos, polgári jogi ítéletekhez képest rugalmasabb hozzáállást.

51. Ezért megalapozatlan D. C. Târşia azon feltételezése, hogy az ítélt dolog alóli kivétel uniós joggal kapcsolatos közigazgatási peres eljárásokra korlátozása összeegyeztethetetlen a törvény előtti egyenlőséggel. Emlékeztetek arra, hogy csak a releváns helyzetek összehasonlíthatósága esetén merülhet fel a törvény előtti eltérő bánásmód.⁴⁹ Nem ez a helyzet annyiban, amennyiben jogerős polgári jogi ítéletek és közigazgatási jogi ítéletek hatályon kívül helyezésének indokairól van szó. Olyan helyzetekben, amelyekben létezik a Bíróságnak olyan későbbi ítélete, amely az uniós joggal összeegyeztethetetlennek minősít valamely nemzeti rendelkezést, indokolt lehet a jogerős közigazgatási jogi ítéletek tagállami hatóság hátrányára való hatályon kívül helyezése, de jogbiztonsági okokból helytelen lehet a valamely, két magánszemély közötti magánjogi jogviszonyt meghatározó jogerős polgári jogi ítélet hatályon kívül helyezése. Ezért a Romániában fennállóhoz hasonló fajtájú jogi megoldás, amely nyitva hagyja ezt a lehetőséget a közigazgatási peres eljárásoknál, de kizárja azt a polgári peres eljárásokban, önmagában nem sérti a törvény előtti egyenlőség elvét.

52. A törvény előtti egyenlőség azonban az egyenértékűség elvétől eltérő jogi szabály. Ahogyan azt a Bizottság írásbeli észrevételeiben kiemelte, ha a román jog az alkotmánybíróságnak a korábbi bírósági ítéletek helyességét megkérdőjelező (és minden nemzeti hatáskörre vonatkozó)⁵⁰ későbbi ítélkezési gyakorlatára tekintettel is biztosítja az ítélt dolog alóli kivételt, akkor az egyenértékűség elve minden bizonnyal azt írhatja elő, hogy ugyanez alkalmazandó a Bíróság uniós jogot érintő ítéleteire is.⁵¹

46 — Surgicare – Unidades de Saúde ítélet (C-662/13, EU:C:2015:89), 30. pont.

47 — ÖBB Personenverkehr ítélet (C-417/13, EU:C:2015:38), 74. pont.

48 — A rendelkezésre álló források alapján úgy tűnik, hogy az Unión belül a nemzeti jogrendek többsége nem biztosít azonos jogalapot az ítélt dolog tekintetében alkalmazható kivételnek a polgári, a büntető és a közigazgatási peres eljárásokban.

49 — Emlékeztetek arra, hogy az egyenlő bánásmód elve, amelynek alapvető jellegét a Charta 20. cikke megerősíti, megköveteli, hogy az összehasonlítható helyzeteket ne kezeljék eltérően, és az eltérő helyzeteket ne kezeljék ugyanúgy, hacsak ez a bánásmód objektíve nem igazolt. Lásd: Chatzi-ítélet (C-149/10, EU:C:2010:534), 63. és 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

50 — Emlékeztetek arra, hogy ez az eredmény a polgári perrendtartás 322. cikkének (10) bekezdéséből következik, amely az 554/2004. sz. törvény 21. cikkének (1) bekezdése értelmében közigazgatási peres eljárásokra is alkalmazandó.

51 — A Bizottság hivatkozik a Weber's Wine World és társai ítéletre (C-147/01, EU:C:2003:533).

53. Míg elismerem, hogy ez az előzetes döntéshozatal iránti kérelem terjedelmén túlra vezetheti a vitát,⁵² véleményem szerint nem felel meg az egyenértékűség elvének, ha a nemzeti alkotmánybíróság valamely későbbi ítélete a korábbi jogerős polgári jogi ítélettel szembeni perújításhoz vezethet, és ezzel lehetővé teszi a jogellenesen beszedett adó visszatérítését, ha a Bíróság ítélete nem jár ilyen hatással. Ilyen helyzetben a nemzeti alkotmányjogon alapuló jogok nagyobb védelmet élveznének az uniós jogból eredő jogoknál, és ezért ez utóbbiak nem élveznének a nemzeti jogon alapuló, ilyen kategóriájú jogokkal azonos védelmet. A román polgári perrendtartás 322. cikkének (9) bekezdése értelmében hasonló aszimmetria uralkodik az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek hatálya tekintetében a Bíróság ítéleteinek hatályával összehasonlítva.

VI – Véggövetkeztetések

54. A fenti értékelésre tekintettel a Tribunalul Sibiu által előterjesztett kérdésre a következő javaslatom:

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével és a Bíróság ítélkezési gyakorlatában szereplő tényleges érvényesülés elvével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az uniós jog elsőbbsége elvének megsértése esetén a közigazgatási peres eljárásban lehetővé teszi a nemzeti bíróság által hozott határozatokkal szembeni perújítást, a nemzeti bíróság által a polgári peres eljárásban hozott határozatokkal szembeni perújítást pedig nem teszi lehetővé ugyanezen alapon. Ennek az az előfeltétele, hogy kellően egyértelmű legyen, hogy melyik a helyes eljárás az uniós jog kérdéses megsértésének orvoslására, és hogy azon bíróság jogerős ítélete, amelynek hivatalból meg kellett volna állapítania hatáskörének hiányát, nem akadályozhatja meg a hatáskörrel rendelkező bíróság előtti jogorvoslatot.

Az egyenértékűség elvével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a nemzeti alkotmánybíróság vagy az Emberi Jogok Európai Bíróságának későbbi ítélete miatt lehetővé teszi a nemzeti bíróság által a polgári peres eljárásban hozott határozatokkal szembeni perújítást, de ezt nem teszi lehetővé az Európai Unió Bíróságának későbbi ítéletére tekintettel.

52 — Mindazonáltal emlékeztetek arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem megválaszolása során figyelembe veheti az uniós jog valamennyi releváns rendelkezését, még ha azokat nem említi is a kérdést előterjesztő bíróság. Lásd például: Efir-ítélet (C-19/12, EU:C:2013:148), 27. pont.